

Gemeenteambtenaren over burgerparticipatie

Het kan beter

Tekst *Marc Notebomer*

Gemeenteambtenaren geven een ruime voldoende aan de burgerparticipatie in hun gemeente: gemiddeld een 6,7. Tegelijkertijd maken ze duidelijk dat ze meer opleiding en capaciteit nodig hebben om burgerparticipatieprojecten goed in te richten. Volgens de helft van de gemeenteambtenaren krijgen inwoners geen terugkoppeling over de projecten waarbij ze zijn betrokken. Het lijkt er dus op dat er nog wel wat verbetering mogelijk is in de uitvoering van burgerparticipatie in Nederlandse gemeenten.

Een en ander blijkt uit de Barometer Burgerparticipatie, een raadpleging van Ambtenarenpanel onder ambtenaren van Nederlandse gemeenten. De ambtenaren is gevraagd wat de doelstellingen zijn van burgerparticipatie in hun gemeente. Een belangrijke blijkt te zijn: de kwaliteit van beleid vergroten. Die wordt door 64 procent genoemd. Nog een belangrijke doelstelling is: inwoners invloed laten uitoefenen (57 procent), op de voet gevolgd door het horen van inwoners (50 procent). Ook het verkleinen van de kloof tussen inwoners en overheid wordt relatief vaak genoemd, door 45 procent. Daar staat tegenover dat andere doelstellingen, zoals draagvlak creëren (28 procent) en draagvlak verkennen (12 procent), door opvallend weinig ambtenaren worden genoemd. En zelfredzaamheid vergroten bungelt helemaal onderaan en wordt slechts door 5 procent genoemd. Ook is de ambtenaren gevraagd wat zij de belangrijkste kernwaarden vinden op het gebied van burgerparticipatie. Samenwerking en transparantie steken met kop en schouders boven de andere genoemde waarden uit, met 50 en 47 procent. Vertrouwen wordt genoemd door 43 procent van de deelnemende ambtenaren en verbinding door 38 procent. Draagvlak en inclusiviteit scoren ook redelijk met 26 en 24 procent. En nog eens 16 procent noemt verantwoordelijkheid, 10 procent diversiteit, 9 procent doelgerichtheid, 5 procent wederzijds respect en 2 procent zelfsturing.

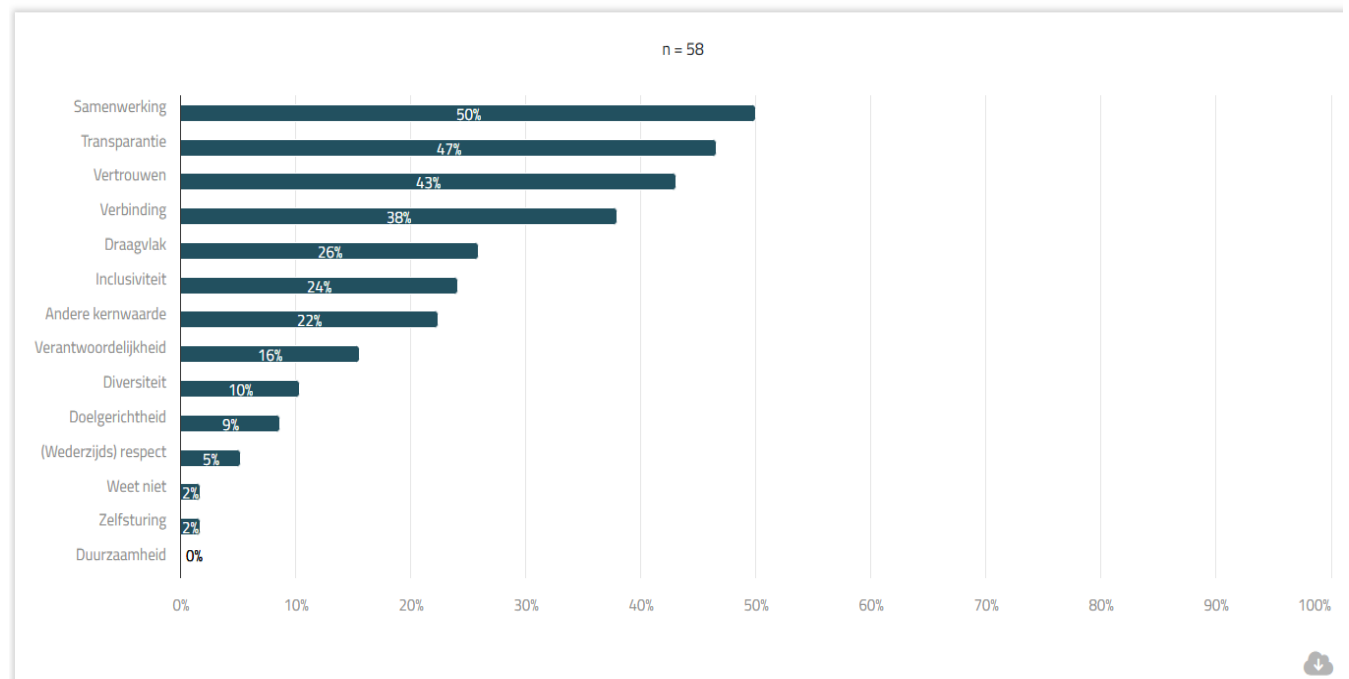
Randvoorwaarden

Hoe is het met de randvoorwaarden voor burgerparticipatie gesteld in de gemeenten van de deelnemende ambtenaren? Zeven op de tien professionals geven aan dat het participatiebeleid (71 procent) en het participatiekader/stappenplan volledig/grotendeels (74 procent) zijn uitgewerkt. Nog eens 50 procent zegt dat er een participatieverordening is en 53 procent en 48 procent noemen faciliteiten als een digitaal participatieplatform en een centrale plaats om informatie. Bij 39 procent van de ambtenaren is bovendien een training/workshop participatie mogelijk. Maar niet alles is

even goed geregeld. Zo wordt een expertiseteam voor burgerparticipatie het meest genoemd als een zaak die door de gemeenten dient te worden georganiseerd. Verder lijkt de beschikbaarheid van (financiële) middelen het grootste struikelblok te zijn om burgerparticipatie te laten slagen vanuit organisaties: een op de vijf geeft dit aan. Volgens meer dan de helft van de professionals is er een betere interne inrichting van het participatieproces en draagvlak vanuit de collega's nodig om burgerparticipatie te laten slagen in de interne organisatie.

Welke kernwaarden op het gebied van burgerparticipatie zijn voor uw gemeente het meest van belang?

(Kies maximaal drie kernwaarden die voor uw gemeente het meest van belang zijn)

Uitvoering

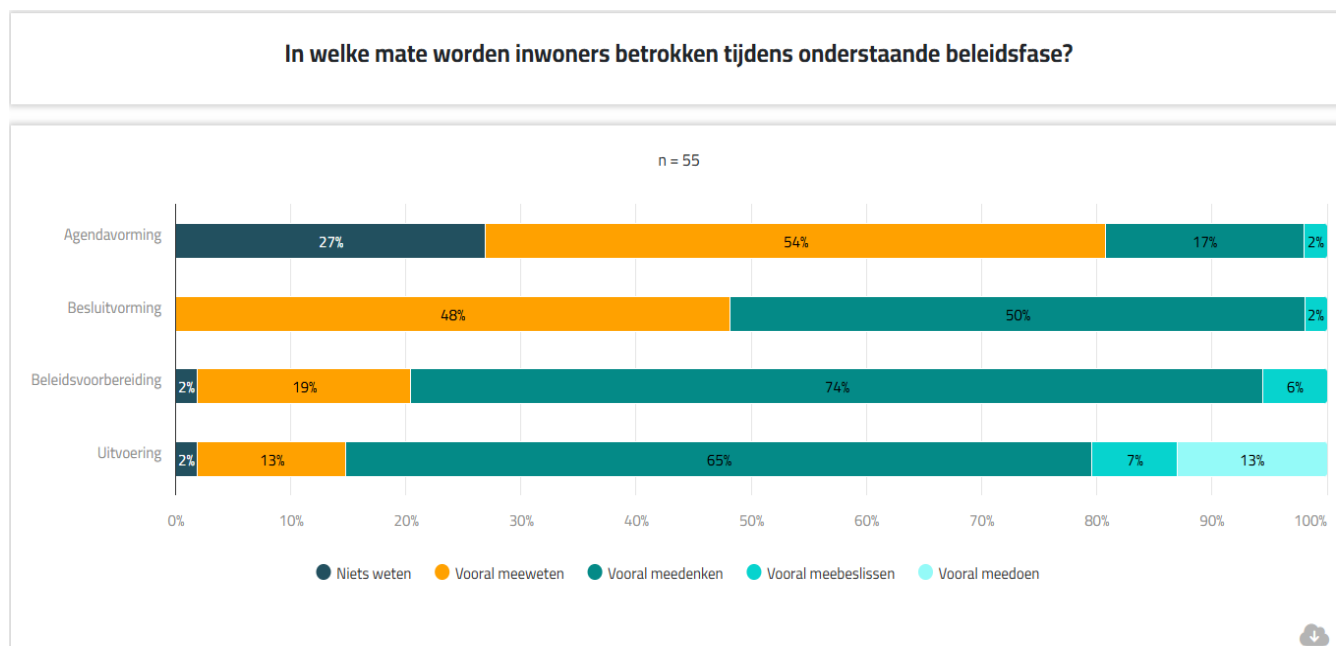
Een en ander neemt niet weg dat er in de meeste gemeenten in 2023 meerdere burgerparticipatietrajecten zijn geweest. Zo zegt 21 procent van de ambtenaren dat er 16 of meer trajecten hebben plaatsgevonden en 26 procent zegt 11 tot en met 15. Nog eens 26 procent zegt dat er 6 tot en met 10 trajecten zijn uitgevoerd en 16 procent zegt 5 of minder. Een veelgenoemd traject waar inwoners over konden meedenken gaat over de omgevingsvisie. In die trajecten worden actieve betrokkenheid en ondersteuning door het gemeentebestuur door het merendeel van de professionals naar voren gebracht als punten die in die trajecten goed gaan (64 procent). Hoge betrokkenheid van de inwoners wordt door 33 procent genoemd en 32 procent zegt dat burgerparticipatie een duidelijk positief effect heeft op besluitvorming. Verder noemen de ambtenaren

onder andere nog: goede organisatie van participatieprocessen (24 procent) en burgerparticipatie leidt tot innovatieve en creatieve oplossingen (22 procent) .

Opbrengsten

Wat levert burgerparticipatie de inwoners en ambtenaren op? De ambtenaren geven aan dat de inwoners tijdens agendavorming vooral mogen meeweten (54 procent), maar vaak ook mogen meedenken tijdens beleidsvoorbereiding (74 procent), uitvoering (65 procent) en in iets mindere mate tijdens de besluitvorming (50 procent). Andersom halen de ambtenaren input van de inwoners uit de participatietrajecten maar de mate waarin verschilt. Zo leveren burgervisitaties en referenda relatief weinig input op volgens ongeveer een derde van de professionals. Andere middelen doen het veel beter en leveren veel input op. Genoemd worden: burgertop (68 procent), enquête (66 procent), werkbezoek (61 procent), adviesraad (58 procent), inspraakbijeenkomsten (55 procent), dorps- en wijkraden (49 procent), participatief begroten (48 procent) en online workshops (46 procent).

'Burgervisitaties en referenda leveren relatief weinig input op'

Terugkoppeling

Het internet lijkt een belangrijke rol te spelen in de wijze waarop inwoners over burgerparticipatie in hun gemeente worden geïnformeerd. Sociale media (98 procent) en de gemeentelijke website (90 procent) worden door vrijwel alle ambtenaren als belangrijke communicatiekanalen naar voren gebracht. Gevolgd door post (67 procent), dorpskrant (74 procent) en nieuwsbrief (62 procent), dorpsraad en wijkraad (40

procent) en raadsvergaderingen (22 procent). Opvallend genoeg blijken lang niet alle burgerparticipatietrajecten teruggekoppeld te worden aan of geëvalueerd te worden met de inwoners die hebben geparticipeerd. Slechts 48 procent en 21 procent zeggen dat te doen. Het zal niemand verbazen dat terugkoppeling/opvolging en verwachtingsmanagement door ongeveer zes op de tien ambtenaren naar voren worden gebracht als verbeterpunten in de externe uitvoering van burgerparticipatie. En vertrouwen in elkaar, verwachtingsmanagement en duidelijke kaders worden door ongeveer de helft als essentieel bestempeld om burgerparticipatie te laten slagen.

Ambities

Welke plannen hebben ambtenaren? Als ambities worden genoemd: doorontwikkeling (54 procent), meer draagvlak (41 procent) en kennis van participatie uitbreiden (40 procent). Verder komen onder andere naar voren: inclusie (38 procent) en reflectie op best practices (34 procent). Wat hebben ambtenaren nodig om die ambities te realiseren? Training/educatie (57 procent) en capaciteit (53 procent) worden door meer dan de helft van de professionals genoemd. Gevolgd door intern draagvlak, kennisdeling en toegewijd participatieteam, elk met 43 procent. Daarna volgen onder andere budget (36 procent), bestuurlijke steun (33 procent) en eenduidig beleid (31 procent). Ook is er behoefte aan uiteenlopende vormen van kennisuitwisseling, zoals fysieke bijeenkomsten (52 procent), digitale bijeenkomsten (41 procent), een digitaal platform (40 procent), workshops (34 procent) en trainingen (33 procent). Verder valt op: zes op de tien gemeenten hebben (enigszins) behoefte (61 procent) om samenwerkingen aan te gaan met andere gemeenten op het gebied van burgerparticipatie. ■